

ĆWICZENIA

DO

INTERNETOWEGO PODRĘCZNIKA HISTORII KASZUBÓW

TEMAT 3: GRANICE KASZUB NA PRZESTRZENI WIEKÓW.

Materiały źródłowe do zadań 1-5.

Źródło A. Definicje narodowości i języka ojczystego według Głównego Urzędu Statystycznego.

Narodowość – przynależność narodowa lub etniczna

Jest to deklaratywna (oparta na subiektywnym odczuciu) indywidualna cecha każdego człowieka, wyrażająca jego związek emocjonalny, kulturowy lub wynikający z pochodzenia rodziców, z określonym narodem lub wspólnotą etniczną. W spisie ludności w 2011 roku po raz pierwszy w historii polskich spisów powszechnych umożliwiono (...) wyrażanie złożonych tożsamości narodowo-etnicznych, poprzez zadawanie osobom spisywanym dwóch pytań o przynależność narodowo-etniczną.

Język ojczysty

Za język ojczysty należy uważać ten język, który dana osoba opanowała jako pierwszy we wczesnym dzieciństwie (w którym nauczyła się mówić), względnie ten, w którym w czasach jej dzieciństwa najczęściej zwracali się do niej rodzice jej rodzice lub opiekunowie.

(Źródło: http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/LUD_ludnosc_stan_str_dem_spo_NSP2011.pdf)

Źródło B. Identyfikacja narodowo-etniczna Kaszubów (Narodowy Spis Powszechny 2011).

Identyfikacja narodowo-etniczna	Identyfikacja pierwsza (pierwsze pytanie*)		Identyfikacja druga (drugie pytanie**)	Razem – niezależnie od liczby i kolejności deklaracji (w pierwszym lub drugim pytaniu)	
	Ogółem	w tym jako jedyna		Ogółem	w tym występująca z polską
Kaszubska	17 746	16 377	214 801	232 547	215 784

(Źródło: http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/LUD_ludnosc_stan_str_dem_spo_NSP2011.pdf)

* Pierwsze pytanie: *Jaka jest Pana(i) narodowość?*

** Drugie pytanie: *Czy odczuwa Pan(i) przynależność także do innego narodu lub wspólnoty etnicznej?*

Źródło C. Liczba osób deklarujących kaszubski jako język ojczysty i używanie tego języka w kontaktach domowych.

Język	Język ojczysty	Język używany w kontaktach domowych
kaszubski	13 799	108 140

(Źródło: http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/LUD_ludnosc_stan_str_dem_spo_NSP2011.pdf)

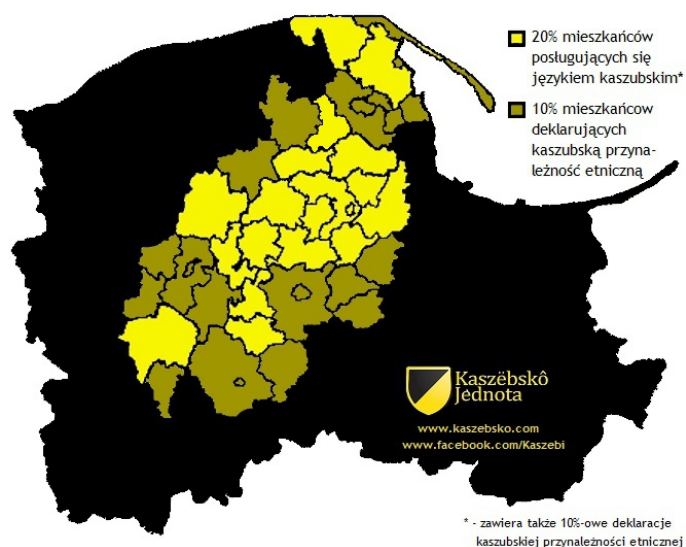
Źródło D. Wykaz gmin, w których co najmniej 10% mieszkańców zadeklarowało w Narodowym Spisie Powszechnym (w 2011 r.) przynależność do wspólnoty kaszubskiej (deklaracje etniczno-narodowe).

Powiat	Gminy
bytowski	1. Bytów (gmina miejsko-wiejska); 2. Borzytuchom*; 3. Czarna Dąbrówka*; 4. Lipnica* 5. Parchowo*; 6. Studzienice*; 7. Tuchomie*.
chojnicki	1. Brusy (gmina miejsko-wiejska); 2. Konarzyny*
gdański	1. Przywidz*
kartuski	1. Kartuszy (gmina miejsko-wiejska); 2. Chmielno*; 3. Przdokowo*; 4. Sierakowice*; 5. Somonino*; 6. Stężycza*; 7. Sulęczyno*; 8. Żukowo (gmina miejsko-wiejska)
kościerski	1. Kościerzyna (gmina miejska); 2. Dziemiany*; 3. Karsin*; 4. Kościerzyna*; 5. Liniewo*; 6. Lipusz*; 7. Nowa Karczma*
lęborski	1. Cewice*.
pucki	1. Puck (gmina miejska); 2. Hel (gmin miejska); 3. Jastarnia (gmina miejska); 4. Kosakowo*; 5. Krokowa*; 6. Puck*; 7. Władysławowo (gmina miejska)
wejherowski	1. Wejherowo (gmina miejska); 2. Linia*; 3. Luzino*; 4. Łęczyce*; 5. Reda (gmina miejska); 6. Rumia (gmina miejska); 7. Szemud*; 8. Wejherowo*

* gmina wiejska

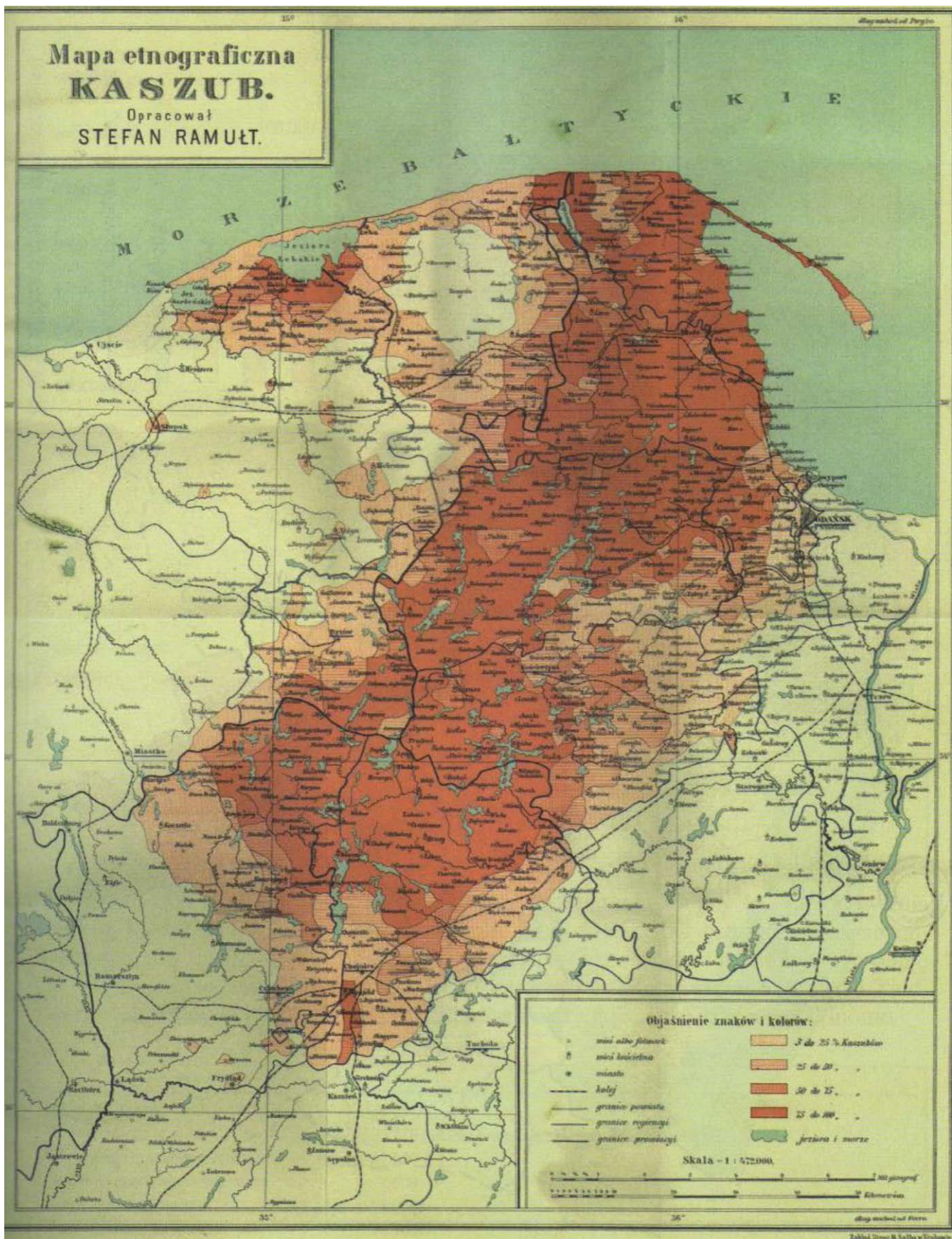
(Źródło: <http://kaszebko.com/uploads/Kaszubskie%20identyfikacje%20narodowo-etniczne.pdf>)

Źródło E. Kaszubskie deklaracje językowe i etniczno-narodowe w gminach na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego (2011 r.).

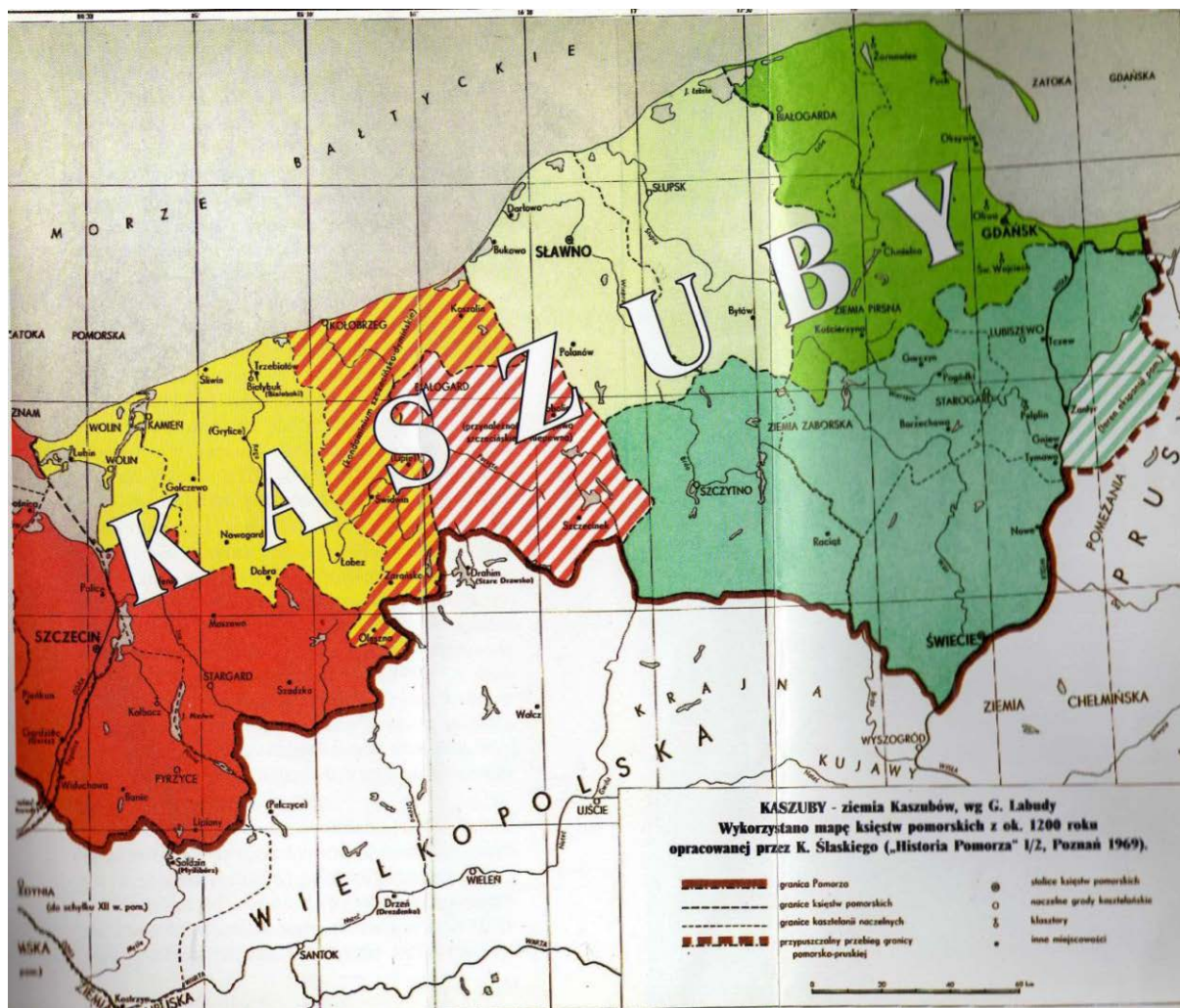
(Źródło: <http://kaszebko.com/uploads/Kaszubskie%20identyfikacje%20narodowo-etniczne.pdf>)

Źródło F. Mapa etnograficzna Kaszub autorstwa Stefana Ramuła (schyłek XIX w.).

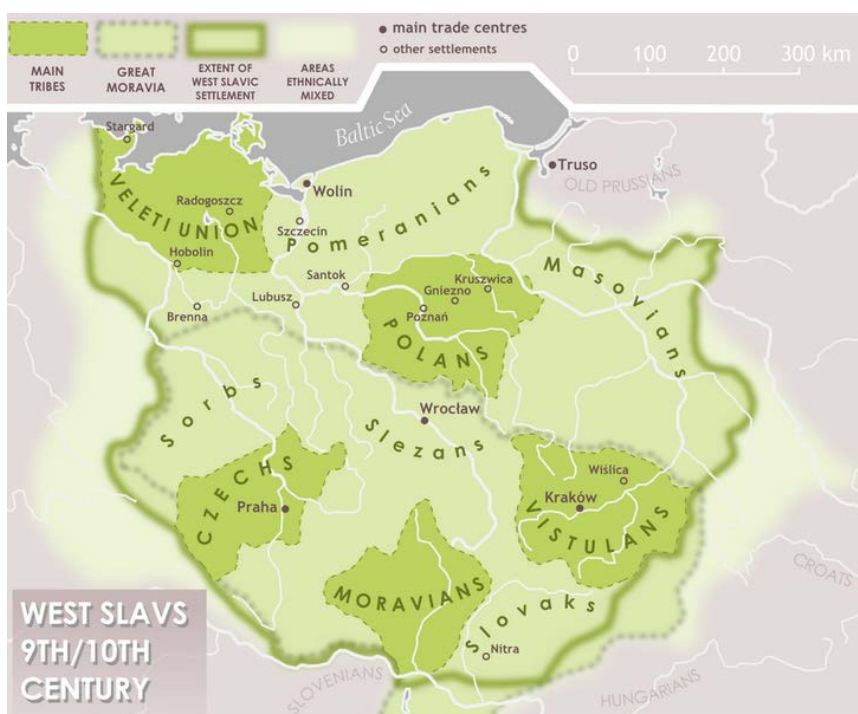
(Źródło: załącznik do *Statystyki ludności kaszubskiej* Stefana Ramuła; cyt. za: J. Mordawski, *Statystyka ludności kaszubskiej. Kaszubi u progu XXI wieku*, Gdańsk 2005, s. 15).

Źródło G. Kaszuby około 1200 r. (wg G. Labudy).

(Źródło: G. Labuda, *Kaszubi i ich dzieje*, Gdańsk 2000 – mapa pomiędzy s. 104 a 105)

Źródło H. Słowianie Zachodni na przełomie IX/X w.

(Źródło: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:West_slavs_9th-10th_c.png)

Źródło I. Pomorzanie – Kaszubi.

Z (...) przeglądu historiografii dziejów kaszubszczyzny jako wytworzonej w toku dziejów wspólnoty politycznej i kulturowej wynika, że są dwie możliwości przedstawienia jej historii, a mianowicie jako ludzi zamieszkujących ziemię noszącą nazwę Kaszuby albo jako Kaszubów nadających swoją nazwę etniczną Kaszubom, ziemi ich zamieszkania w granicach, najogólniej mówiąc, między dolną Odrą i dolną Wisłą z jednej strony a Notecią i Wartą a Bałtykiem z drugiej. Z chwilą przyjęcia tej drugiej propozycji historia Kaszub byłaby identyczna z dziejami Pomorza, będącego geograficzno-politycznym, ustrojowym odpowiednikiem Pomorzan. Zrazu Kaszubi jako lud są tożsami etnicznie i kulturowo z Pomorzanami, jednakże w toku rozwoju procesów historycznych pojęcie Pomorzan nabiera znaczenia wielonarodowościowego w wyniku procesów migracyjnych i wynaradawiających związanych z napływem na tę ziemię ludności polskiej, niemieckiej, skandynawskiej, szkockiej, angielskiej i bałtyjskiej.

(Źródło: G. Labuda, *Historia Kaszubów w dziejach Pomorza*, t. 1: *Czasy średniowieczne*, Gdańsk 2006, s. 37)

Zadanie 1 [1 pkt]

Wykorzystując materiały zawarte w źródłach **D** i **E**, podkreśl właściwą odpowiedź:

Najwięcej gmin miejskich, w których co najmniej 10% mieszkańców zadeklarowało w spisie powszechnym (2011 r.) przynależność do wspólnoty kaszubskiej, znajduje się w powiecie:

A. bytowskim; **B.** kartuskim; **C.** puckim; **D.** wejherowskim

Zadanie 2 [1 pkt]

Wykorzystując materiały zawarte w źródłach **D** i **E** podaj nazwę powiatu, w którym znajdują się dwie gminy miejsko-wiejskie spełniające jednocześnie dwa warunki: minimum 20 % ich mieszkańców zadeklarowało podczas spisu w 2011 r., że posługuje się językiem kaszubskim oraz minimum 10% ich mieszkańców zadeklarowało przynależność do kaszubskiej wspólnoty.

Nazwa powiatu:

Zadanie 3 [3 pkt]

Wykorzystując materiały zawarte w źródłach **G**, **H** oraz **I**, uzupełnij zdania wpisując słowa (w odpowiedniej formie) spośród następujących:

Noteć, Bug, Wisła, Łaba, zachodniopomorskie, pomorskie, kujawsko-pomorskie

W okresie średniowiecza (do około XII w.) Kaszubi zamieszkiwali najprawdopodobniej obszar rozciągający się od dolnej po dolną Odrę oraz od Bałtyku po Wartę i Obecnie Kaszubi zamieszkują (w zwartej masie) znaczną część województwa

Zadanie 4 [3 pkt]

Wykorzystując materiały zawarte w źródłach **A**, **B**, **C**, **D** i **E** oraz na podstawie wiedzy pozaźródłowej, oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest ono fałszywe.

Lp.	Zdanie	Prawda	Falsz
1	W spisie powszechnym przeprowadzonym w 2011 r., liczba osób deklarujących przynależność do wspólnoty kaszubskiej jest wyższa od liczby osób deklarujących posługiwanie się językiem kaszubskim w kontaktach domowych.	P	F
2	Z analizy wyników spisu powszechnego wynika, że więcej osób deklaruje język kaszubski jako ojczysty niż nim się posługuje w życiu codziennym.	P	F
3	We wszystkich gminach powiatu wejherowskiego co najmniej 10% ich mieszkańców zadeklarowało w spisie powszechnym (2011 r.), że czuje się Kaszubami.	P	F

Zadanie 5 [2 pkt]

Wykorzystując źródła **A, B, C, D, E, G, H, I** oraz wiedzę pozaźródłową odpowiedz na następujące polecenia:

- A) Wyjaśnij, jak zmieniały się na przestrzeni ostatniego tysiąclecia granice obszaru zamieszkiwanego przez Kaszubów.
- B) Podaj pojęcia, którymi określa się proces wynarodowiania Kaszubów i zaniku języka kaszubskiego na przeważającej części obszaru pierwotnie przez nich zamieszkiwanego. W ciągu ostatnich dwóch-trzech stuleci proces ten często był (jest) elementem polityki państw, w których mieszkali (mieszkają) Kaszubi.

Zadanie dodatkowe:

Profesor Gerard Labuda, analizując dzieje Kaszubów, stwierdził, że *Kaszuby są tam, gdzie żyją i mieszkają Kaszubi* (zob.: G. Labuda, *Kaszubi i ich dzieje*, Gdańsk 2000, s. 204). Odwołując się do wyników spisu powszechnego z 2011 r. (oprócz podanych w powyższym ćwiczeniu materiałów możesz wykorzystać także inne dane, które są zawarte w omówieniu wyników tego spisu – zob.: http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/LUD_ludnosc_stan_str_dem_spo_NSP2011.pdf) przygotuj:

- A) możliwe scenariusze rozwoju sytuacji odnośnie własnej wspólnoty oraz języka;
- B) plan działań, które według Ciebie Kaszubi powinny przedsięwziąć, aby nie tylko przetrwali, ale też mogli się dynamicznie rozwijać.

Ponadto, opracuj w punktach plan działań mających na celu rozwój własnej świadomości kaszubskiej oraz swoich bliskich (rodzina, grupa koleżeńska, uczniowie szkoły, do której uczęszczasz).